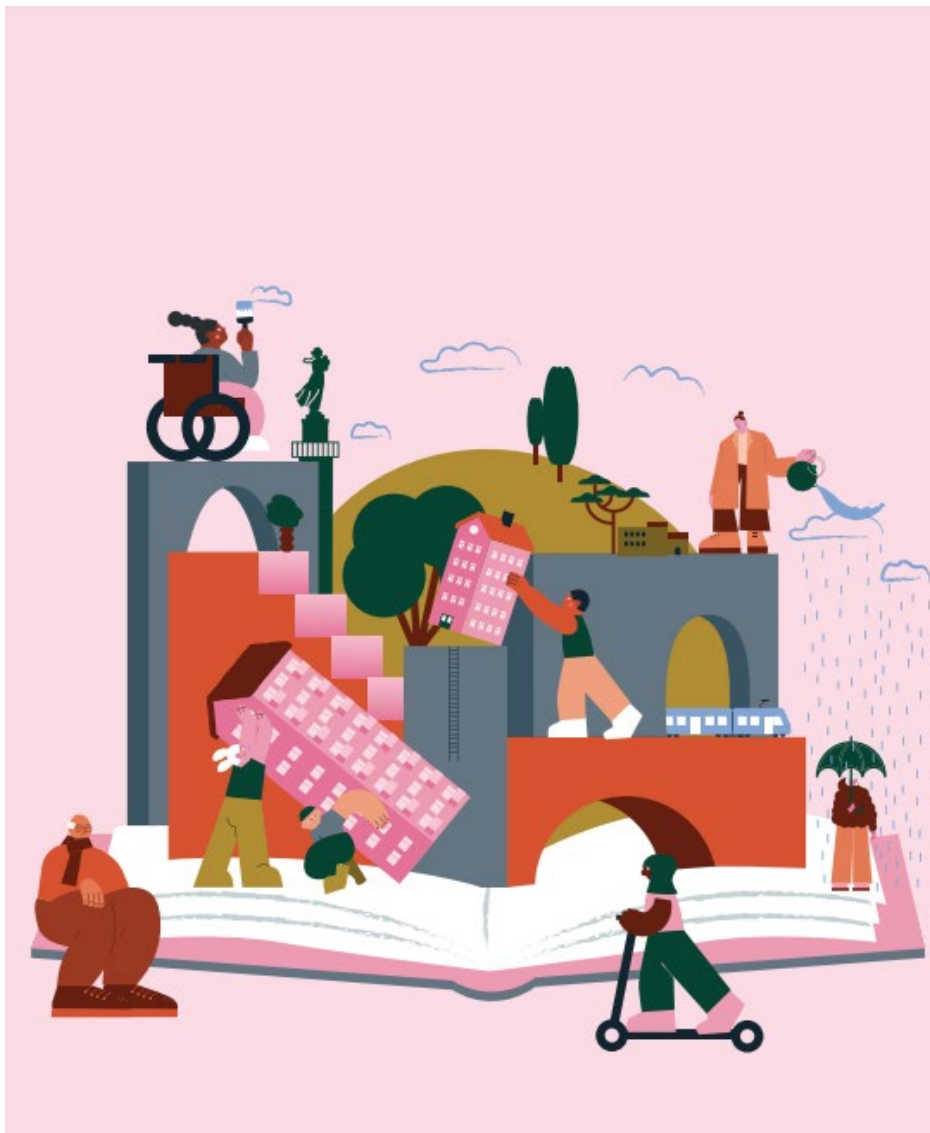

Göteborgs
Stad

Göteborgs Stads biblioteksplan

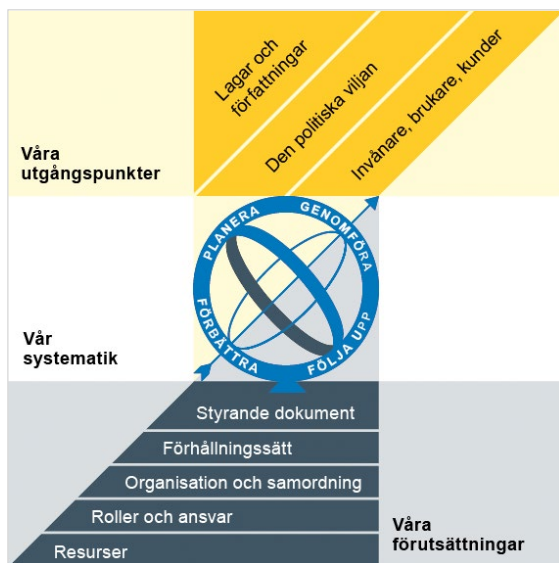
2024–2028

Planerande styrande dokument

Vision
Program
► Plan

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Dokumentnamn: Göteborgs Stads biblioteksplan

Beslutad av: [Nämnd/styrelse/befattning]	Gäller för: Grundskolenämnden Kulturnämnden Utbildningsnämnden	Diarienummer: 0285/20	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: Plan	Giltighetstid: 2024–2028	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: [Funktion]

Bilagor:
[Bilagor]

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna plan	4
Vem omfattas av planen	4
Giltighetstid	4
Bakgrund	4
Koppling till andra styrande dokument	4
Genomförande av denna plan	4
Uppföljning av denna plan	5
Begreppsdefinitioner	5
Biblioteksplan	6
Grundläggande perspektiv och förhållningssätt	6
Målbild 2024–2028: Biblioteket bygger broar i samhället, till läsning och bildning utifrån varje individs behov och förutsättningar	6
Inriktningsområde 1: Biblioteket bygger broar i samhället	7
Folkbibliotekens utmaningar	7
Skolbibliotekens utmaningar	10
Inriktningsområde 2: Biblioteket bygger broar till läsning och litteratur	12
Folkbibliotekens utmaningar	12
Skolbibliotekens utmaningar	14
Inriktningsområde 3: Biblioteket bygger broar för bildning och lärande	16
Folkbibliotekens utmaningar	16
Skolbibliotekens utmaningar	17

Inledning

Syftet med denna plan

Syftet med Göteborgs Stads biblioteksplan är att ange färdriktning för stadens biblioteksverksamheter under perioden 2024–2028. Biblioteksplanen fokuserar kring tre inriktningsområden där utmaningar för stadens bibliotek identifieras och där strategiska förflyttningar leder till relevant och betydelsefull verksamhet för invånare i staden.

Vem omfattas av planen

Denna plan gäller för den kommunala biblioteksverksamheten i Göteborgs Stad:

- Kulturnämndens folkbibliotek.
- Grundskolenämndens skolbibliotek.
- Utbildningsnämndens skolbibliotek.

Giltighetstid

Denna plan gäller för perioden 2024 till 2028.

Bakgrund

Enligt bibliotekslagen (2013:801) ska alla kommuner ha en aktuell biblioteksplan. Göteborgs Stads tidigare biblioteksplan omfattade perioden 2013–2021. Kommunfullmäktige förlängde 2022-01-27 § 10 planens giltighetstid till och med 2023-12-31. I väntan på ny biblioteksplan förlängde kommunfullmäktige 2024-02-01 § 23 därefter giltighetstiden till 2024 inom ramen för den årliga aktualitetsprövningen.

Koppling till andra styrande dokument

Nationella och staden övergripande planer och styrdokument som angränsar till biblioteksplanen återfinns i bilaga 3.

Genomförande av denna plan

Kulturnämnden ansvarar för att folkbibliotekens insatser i planen genomförs. Grundskolenämnden och utbildningsnämnden ansvarar för att skolbibliotekens insatser i planen genomförs.

Biblioteken samverkar med berörda förvaltningar i staden särskilt genom de samverkansforum som ingår i stadens struktur. Även civilsamhället och aktörer inom Unesco City of Literature / Litteraturstaden är betydelsefulla samverkansparter för att biblioteken ska kunna genomföra biblioteksplanens insatser.

Uppföljning av denna plan

Kulturnämnden ansvarar för att en gemensam halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och att en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.

Respektive nämnd ansvarar för att insatser inom planen följs upp inom ordinarie uppföljning.

Begreppsdefinitioner

För att underlätta läsning av biblioteksplanen definieras följande begrepp:

Med begreppet **prioriterade målgrupper** menas de enligt bibliotekslagen prioriterade målgrupperna: barn och unga, personer med funktionsnedsättning och personer med andra modersmål än svenska, samt nationella minoriteter.

Begreppet **socioekonomiska utmaningar** beskriver livsförhållanden för individer med sämre ekonomisk och social status i förhållanden till andra. Det finns invånare med sämre livsvillkor än andra i hela staden men det finns också geografiska områden där särskilda insatser krävs på grund av områdenas enligt officiell statistik höga koncentration av sociala och ekonomiska utmaningar.

Med ordet **intersektionalitet** menas hur olika maktordningar och diskrimineringsgrunder som till exempel kön, sexuell läggning, etnicitet och ålder kan påverka varandra, och ibland förstärka varandra.

Skolans värdegrundsarbete syftar på att skolan, enligt läroplanens skrivelser om värdegrund, ska gestalta och förmedla alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män, samt solidaritet mellan människor. Detta inkluderar att förebygga och aktivt motverka diskriminering eller annan kränkande behandling.

Biblioteksplan

Grundläggande perspektiv och förhållningssätt

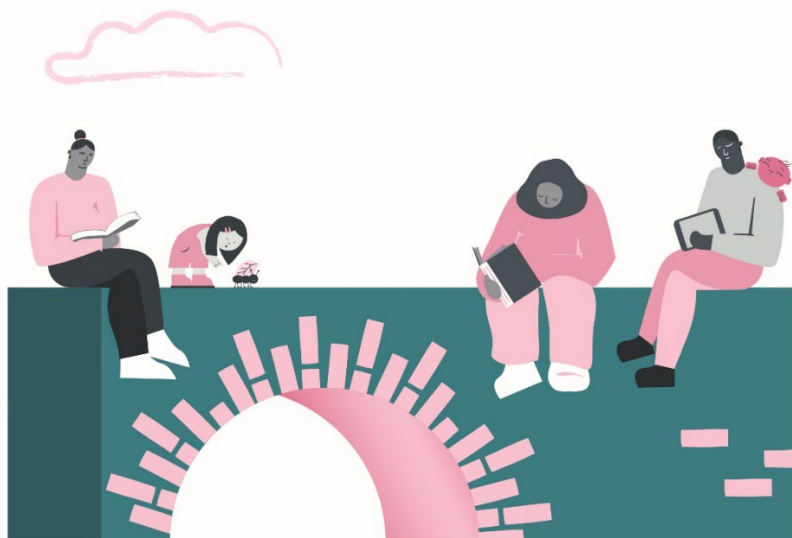
Biblioteksplanen utgår från bibliotekslagen (2013:801). De tre målbilderna i biblioteksplanen beskriver inom vilka områden stadens bibliotek ska utvecklas för att uppnå en ännu mer relevant biblioteksverksamhet.

De som bor och vistas i staden ska stå i centrum för den biblioteksutveckling som sker och verksamheten ska utvecklas för, med och av brukarna. Biblioteken är till för alla men biblioteken ska särskilt prioritera de målgrupper som bibliotekslagen pekar ut.

Målbild 2024–2028: Biblioteket bygger broar i samhället, till läsning och bildning utifrån varje individs behov och förutsättningar.

Målbilden anger inriktningen på den utveckling som ska ske i verksamheterna. Det innebär att biblioteken i Göteborg ska möta de utmaningar som finns i staden men också de nationella utmaningar som finns kring minskad läskunnighet och arbeta för en stärkt demokrati. Folk- och skolbiblioteken i Göteborg ska under perioden 2024–2028 fokusera på tre inriktningsområden där insatser och aktiviteter leder till att biblioteksverksamheterna förflyttas mot målbilden.

1. Biblioteket bygger broar i samhället. Mellan människor. Mellan staden och invånarna.
2. Biblioteket bygger broar till läsning och litteratur. Till upplevelser, inspiration och möjligheter för individen att utveckla alla sina språk.
3. Biblioteket bygger broar för bildning och lärande. För individens egen utveckling och det demokratiska samtalet.

Inriktningsområde 1: Biblioteket bygger broar i samhället.

Mellan människor. Mellan staden och invånarna.

Folkbibliotekens utmaningar

Social inkludering

Folkbiblioteken är offentliga rum som alla som bor och vistas i staden har tillgång till. Men staden är segregerad och det finns socioekonomiska utmaningar. Stora delar av stadens invånare använder inte bibliotekens verksamheter. Insatser under planperioden behöver säkerställa att folkbiblioteken fortsätter vara relevanta och välfungerande i ett snabbt föränderligt samhälle vilket kräver flexibla verksamheter och arbetssätt.

Folkbibliotekens utökade demokratiuppdrag ska prioriteras. Det innebär bland annat att verksamheterna ska bidra till trygghetsarbetet och folkhälsoarbetet i staden. Samverkan med berörda förvaltningar samt representanter för civilsamhället ska prioriteras. I områden med socioekonomiska utmaningar bidrar biblioteken till samhällets utveckling genom att vara öppna och trygga platser med verksamheter som upprätthåller och utvecklar demokratin. Folkbibliotekens infrastruktur behöver anpassas till de utmaningar som staden har med rätt verksamhet på rätt plats utifrån invånarnas önskemål och behov. Folkbiblioteken behöver nå en förflyttning mot ökad synlighet och närvaro i invånarnas vardag och anpassas utifrån den lokala kontexten med relevant verksamhet vilket gör skillnad för individen och samhället.

Folkbiblioteken är till för alla, men vissa invånare möter större hinder att ta del av verksamhet, utbud och tjänster. För att särskilt uppmärksamma de prioriterade målgrupperna: barn och unga, personer med funktionshinder, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska krävs användarkännedom kring målgruppernas särskilda behov. Kompetens och arbetssätt ska göras med normmedveten inkludering och intersektionalitet.

Folkbiblioteken behöver under planperioden vara innovativa och möta användarnas behov med metoder som skapar större delaktighet och möjlighet för invånarna att påverka aktiviteter och innehåll.

Biblioteken ska fortsätta att omvärldsbevaka och på olika sätt skaffa kunskap om användarna och icke-användarna och det lokala området för att kunna utveckla verksamhet som möter invånarnas behov. För de prioriterade målgrupperna kan krävas särskilt utbud eller andra tjänster och verktyg för möjlighet att ta del av bibliotekens verksamhet och innehåll.

Samhällsutmaningar

Vid kriser som Coronapandemin, krig i Europa och klimatförändringar har det blivit tydligt hur desinformation snabbt kan bidra till destabilisering av samhället. Korrekt information är av stor vikt vid krishantering. Biblioteken behöver utvecklas tydligare till att bli en av stadens kanaler för att nå invånarna med information och vägledning. Folkbiblioteken är geografiskt spridda över staden dit invånarna kan vända sig för att få saklig och källkritiskt granskad information.

Genom att biblioteket bygger på att dela resurser bidrar folkbiblioteken till ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Folkbiblioteken behöver fortsätta arbetet för att minska sin miljöpåverkan och vara en förebild för hållbarhet.

Digitalisering

Samhället blir mer digitaliserat och invånarna förväntas klara välfärdsärenden digitalt på egen hand. Delaktighet i samhället ökar genom digitalisering men för de som av olika anledningar har svårt att använda digitala tjänster ökar utanförskapet. Invånarens möjlighet att använda digital teknik är därför en demokratifråga och därmed ett av bibliotekens uppdrag. Folkbiblioteken har under de senare åren fått arbeta mer med att ge invånare kompensatoriskt stöd när andra samhällsfunktioner avvecklas eller ändrar sin servicenivå. Att balansera detta behov med övriga uppdrag i bibliotekslagen har varit och är en utmaning. Biblioteken behöver under planperioden fortsätta att utveckla sin digitala närvaro i användarens vardag genom e-tjänster men också genom att aktivt arbeta för att stärka digital inkludering.

Under perioden 2024–2028 ska folkbiblioteken bygga broar i samhället genom följande insatser

FOLKBIBLIOTEK

Insats 1:1	Utveckla en hållbar struktur kring lokalbehov, kompetenser och verksamhetsplanering på kort och lång sikt, där områden med socioekonomiska utmaningar prioriteras.
Förväntat resultat	Biblioteken arbetar mer med flexibla arbetssätt och analysmetoder som utvecklar verksamheten mot invånarnas behov och förutsättningar. Folkbiblioteken utvecklas utifrån det lokala sammanhanget med rätt verksamhet vid rätt tillfälle på rätt plats för individen och staden.
Ansvar	Kulturnämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för kulturnämnden. En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.

Insats 1:2	Öka prioriterade målgruppers möjligheter att påverka innehåll och delta i aktiviteter genom att medarbetare och chefer skickliggörs i att möta målgruppernas behov.
Förväntat resultat	Barn och unga, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska har

	<p>större möjlighet att ta del av, vara medskapande och kunna påverka folkbibliotekens innehåll och verksamheter.</p> <p>Folkbibliotekets medarbetare och chefer har större kännedom och kunskap om de prioriterade målgruppernas förutsättningar och har utvecklat verksamheterna utifrån deras behov.</p>
Ansvar	Kulturnämnden
Uppföljning	<p>Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för kulturnämnden.</p> <p>En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.</p>

Insats 1:3	Tydliggöra folkbibliotekets roll i samhällskriser genom informations- och utbildningsinsatser.
Förväntat resultat	<p>Invånarna vet vad folkbiblioteket kan bidra med i en samhällskris.</p> <p>Samverkan inom staden och med andra relevanta myndighetsaktörer har stärkts så att biblioteken kan förmedla relevant och riktig information.</p> <p>Medarbetare och chefer är skickliggjorda i att möta invånarnas behov av information i en samhällskris.</p>
Ansvar	Kulturnämnden
Uppföljning	<p>Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för kulturnämnden.</p> <p>En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.</p>

Insats 1:4	Arbeta för att öka möjligheterna för en likvärdig digital samhällsvägledning med särskilt fokus på invånare som riskerar digital exkludering, genom gemensamma metoder, information och samverkan med andra samhällsaktörer.
Förväntat resultat	<p>Biblioteken gör skillnad för individen i det digitala samhället som vägleds till rätt information.</p> <p>Samarbetet med andra samhällsaktörer utvecklas och bidrar till att överbrygga digitala klyftor hos bibliotekens användare.</p> <p>Bibliotekens medarbetare och chefer arbetar med användardrivna metoder och har en samsyn kring vilken digital service som biblioteken kan erbjuda.</p>
Ansvar	Kulturnämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för kulturnämnden.

	En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.
--	---

Skolbibliotekens utmaningar

Likvärdig tillgång till skolbibliotek

Skolbiblioteket är en pedagogisk funktion i skolans verksamhet som kan spela stor roll för elevers lärande där den bästa effekten sker genom samverkan mellan skolbibliotek och undervisning. Skolbiblioteket har en viktig roll i skolans värdegrundsarbete och demokratiuppdrag. Skolbiblioteket är en plats som representerar allas lika värde, med särskild uppmärksamhet till bibliotekens prioriterade målgrupper, samt en funktion som uppmuntrar till att undersöka olika perspektiv. Genom detta bidrar skolbiblioteket till att öppna upp fönster mot världen, vidga elever referensramar och bygga upp motståndskraft mot desinformation. Verksamheten drivs med normmedveten inkludering och intersektionalitet. När skolbiblioteket är en plats som representerar allas lika värde, och en funktion som uppmuntrar till att undersöka olika perspektiv, bidrar skolbiblioteket till att öppna upp fönster mot världen genom att vidga referensramarna och bygga upp motståndskraft mot desinformation. Skolbiblioteksrummet har betydelse genom att vara en lugn och trygg plats, i en i övrigt brusig skolmiljö, där eleven kan ägna sig åt sina studier och bli sedd av en vuxen som inte bara har en pedagogisk roll utan även en viktig social roll i skolan.

Barn och unga lever i en segregerad stad med socioekonomiska utmaningar där deras förutsättningar varierar stort. Skolans uppdrag är att kompensera för elevers olika bakgrund och förutsättningar. Där har skolbiblioteket en viktig roll för en likvärdig utbildning genom att ägna särskild uppmärksamhet åt elever i behov av särskilt stöd och elever med annat modersmål än svenska. Eleverna på Göteborgs kommunala skolor har idag ojämlik tillgång till bemannade skolbibliotek, pedagogisk skolbiblioteksverksamhet, lokaler, litteratur och medier. Skolbiblioteken har inte alltid tillräckliga förutsättningar att arbeta läsfrämjande utifrån det kompensatoriska uppdraget eller att integrerat i undervisningen stärka elevers lärande. Förutsättningarna att erbjuda en tillgänglig lärmiljö, samt att ägna särskild uppmärksamhet åt prioriterade grupper är därför också ojämlik.

Under planperioden ska likvärdigheten öka, för att eleverna ska ges samma förutsättningar oberoende av vilken skola de går på. Fler elever ska ha tillgång till bemannade skolbibliotek med skolbibliotekarier som i samverkan med lärarna arbetar läsfrämjande och stärker elevernas bildning och lärande. Skolbiblioteken ska erbjuda resurser som är anpassade till elevers olika språkliga nivåer och förutsättningar, och elever med läsnedläggning får tillgång till hjälpmedel genom skolbibliotekarierna. De olika biblioteks-formerna i staden ska utveckla det kollegiala lärandet och samverka för barn och ungas bästa.

Grundskoleförvaltningen har påbörjat ett arbete för att stimulera utvecklingen mot fler bemannade skolbibliotek och fler fackutbildade bibliotekarier. En låg andel bemannade skolbibliotek har identifierats som den främsta orsaken till grundskolebibliotekens bristande likvärdighet.

En majoritet av utbildningsförvaltningens bibliotek är bemannade med utbildade bibliotekarier, men verksamheternas bemanningsgrad, lokaler och mediabudget varierar. De digitala resurser som förvaltningen tillhandahåller genom bland annat databaser och pedagogiska hjälpmedel används olika mycket, beroende på hur verksamheten på skolbiblioteken ser ut i övrigt. Det saknas en samlad bild av i vilken utsträckning skolbiblioteken inom utbildningsförvaltningen arbetar integrerat i undervisningen. Det saknas en samordnande funktion som säkerställer resurseffektivitet i gemensamma resurser, samt driver utvecklingsarbete på huvudmannanivå. Utbildningsförvaltningen arbetar för att stärka det kompensatoriska uppdraget, samt att undervisningen än mer ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Här har utbildningsförvaltningens bibliotek en nyckelroll.

Under perioden 2024–2028 ska skolbiblioteken bygga broar i samhället genom följande insatser

GRUNDSKOLA

Insats 1:5	Arbeta för strukturer som möjliggör för skolor att utveckla bemannade skolbibliotek, med fler fackutbildade skolbibliotekarier.
Förväntat resultat	Fler elever har möjlighet att få tillgång till skolbibliotek med lärmiljöer som är pedagogiskt, socialt och fysiskt tillgängliga. Fler elever som tillhör de prioriterade målgrupperna får möjlighet till särskild uppmärksamhet genom skolbibliotekens verksamhet och resurser. De prioriterade målgrupperna är elever i behov av särskilt stöd, samt nationella minoriteter och elever med annat modersmål än svenska. Samverkan med andra biblioteksformer ökar för elevernas bästa.
Ansvar	Grundskolenämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för grundskolenämnden. En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.

GYMNASIESKOLA

Insats 1:6	Kartlägga och samordna gymnasiebibliotekens arbete och resurser
------------	---

Förväntat resultat	Större likvärdighet av biblioteksverksamhet för eleverna oavsett val av skola eller program. Samverkan ökar mellan bibliotekarier och lärare på fler skolor för elevernas måluppfyllelse. Samverkan med andra biblioteksformer ökar för elevernas bästa.
Ansvar	Utbildningsnämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för utbildningsnämnden. En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.

Inriktningsområde 2: Biblioteket bygger broar till läsning och litteratur.

Till upplevelser, inspiration och möjligheter för individen att utveckla alla sina språk.

Folkbibliotekens utmaningar

Förändrade läsvanor

Läsning av böcker, tidningar och tidskrifter har under de senaste tio åren gått ner i alla åldrar. Med ökad användning av digital teknologi, sociala medier, TV-serier, film och spel så minskar tiden som människor spenderar på läsning av längre texter. Att kunna läsa och avkoda text är viktigt för att kunna vara en del av det demokratiska samhället. För att bryta segregation i samhället är tillgång till språk en grundförutsättning. Under planperioden ska folkbiblioteken prioritera läsfrämjande insatser i socioekonomiskt utsatta områden. Genom samarbete med civilsamhället, andra förvaltningar och stadens övriga biblioteksverksamheter kan folkbiblioteken vara med och öka läslusten.

Folkbiblioteken i Göteborg har de senaste åren effektiviserat mediahanteringen för att ge möjlighet till läsfrämjande verksamhet för alla åldrar i de fysiska rummen, digitalt och i samhället. Genom att tillgängliggöra media av olika slag och arbeta läsfrämjande på olika sätt ges invånarna möjlighet att erövra erfarenhet, fantasi och språk. För att främja läsning för alla behövs kunskap, kompetens och strategisk medvetenhet. Det behövs bredd och djup i innehåll såväl som metoder. De medarbetare som ofta och direkt möter användare och har som uppdrag att arbeta läsfrämjande behöver stärkas i såväl förmedlingskompetens som litteraturkännedom, målgruppskännedom, kommunikativ, pedagogisk och digital kompetens.

Att nå prioriterade målgrupper med läsinspiration

Biblioteken ska särskilt arbeta läsfrämjande med fokus mot barn och unga, personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer som har annat modersmål än

svenska. Bibliotekslagen pekar ut prioriterade målgrupper för att det krävs särskilda satsningar och arbetsmetoder för att nå dessa grupper med relevant verksamhet och media utifrån användarens behov.

Folkbiblioteken i Göteborg har väl inarbetade metoder och nätverk för att nå de minsta barnen men att nå ungdomar med läsinspiration är en utmaning som biblioteken behöver fokusera särskilt kring under planperioden. För att öka läslusten hos unga är det viktigt med samverkan med andra samhällsaktörer som finns nära stadens unga. Utbudet av media på biblioteken ska anpassas i delaktighet med unga utifrån deras intressen och behov.

Bibliotekens utbud ska motsvara invånarnas behov vad gäller innehåll och på de språk som talas i staden, inklusive minoritetsspråk. Mediebestånden ska ha bredd och spets i utbudet, som väcker läslust och lust att lära för alla åldrar. Fler invånare med läsmotstånd ska hitta relevanta böcker och andra typer av media. Fler invånare med läsnedläggning ska kunna använda de läshjälpmiddel som folkbiblioteken erbjuder.

Litteraturen som konstform

Folkbiblioteken ska synliggöra litteraturens kraft att vidga människors världar och bidra med nya perspektiv. Biblioteken ska ytterligare värna om litteraturens egenvärde som konstform och läsningen som en konstnärlig upplevelse. Litteratur kan utmana normer, värderingar och utforska filosofiska frågor som bidrar till samhällets kulturella och intellektuella utveckling. Genom att lyfta litteraturen och fördjupade samtal om dess innehåll bidrar biblioteken till individens möjlighet att förstå sig själv och andra, få konstupplevelser som ger reflektion, perspektiv och igenkännande.

Göteborg är utsedd av UNESCO till en av världens litteraturstäder och folkbiblioteken är kärnan i litteraturens infrastruktur i staden. Unesco-nätverkets övergripande mål är att bidra till FN:s globala hållbarhetsmål (Agenda 2030) genom samarbete mellan kreativa städer som vill utvecklas. Folkbiblioteken har gjort stora insatser kring mobiliseringsområdet Staden där vi läser för våra barn. Genom att ännu mer fokusera kring litteratur och social välfärd kan folkbiblioteken bidra till en bättre folkhälsa för invånarna i staden.

Under perioden 2024–2028 ska folkbiblioteken bygga broar till läsning och litteratur genom följande insatser

Insats 2:1	Prioritera läsfrämjande insatser i områden med socioekonomiska utmaningar
Förväntat resultat	Fler invånare nås av läsinspiration på olika sätt och medvetenheten om läsningens betydelse för att klara studier och komma i arbete ökar. Folkbiblioteken bidrar genom ett ökat samarbete med andra förvaltningar, civilsamhället, andra samhällsaktörer och stadens övriga biblioteksformer till att nå barn och unga i socioekonomiskt utsatta områden med läsinspiration.

	Mediautlånen ökar på berörda bibliotek
Ansvar	Kulturnämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för kulturnämnden. En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.

Insats 2:2	Främja litteraturen som konstform där språk, form och stil förmedlar känslor och erfarenheter och möjliggör en mer långsiktig relation till litteratur.
Förväntat resultat	Fler invånare får möjlighet till djupare läsning och reflektion genom lästips, författarbesök och litteratursamtal.
Ansvar	Kulturnämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för kulturnämnden. En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.

Insats 2:3	Arbeta för att unga och vuxna med läsmotstånd möts med läsmöjligheter.
Förväntat resultat	Fler blir inspirerade till läsning och biblioteken ökar det relationsskapande läsfrämjande arbetet samt antalet deltagardrivna aktiviteter.
Ansvar	Kulturnämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för kulturnämnden. En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.

Skolbibliotekens utmaningar

Främja läsning för alla elever

Elevers språkliga förmåga är avgörande för det livslånga lärandet och den personliga utvecklingen. Trots detta är ojämlikheten stor när det kommer till elevers läsförmåga och elevers förutsättningar att möta litteratur på fritiden. För att utjämna skillnader i elevers läsförmåga och vända det sjunkande läsintresset, krävs en starkt läskultur på skolorna. Elever som omges av ett brett utbud av böcker i kombination med läsfrämjande aktiviteter och läsundervisning får ett ökat intresse för litteratur. Skolbiblioteken har en väsentlig roll genom det kompensatoriska uppdraget att med läsfrämjande verksamhet stärka både den fria läsningen och läsundervisningen. Genom skolbibliotekariens

förtrogenhet med bokutgivning och urval, såväl analog som digital, får elever och lärare en funktion på skolan som kan sätta rätt bok i rätt hand vid rätt tillfälle, och därmed bidrar till att ytterligare stärka läsglädjen och språkutvecklingen. Litteraturen har ett värde utöver läsupplevelsen och spelar roll i elevens bildning och lärande. Genom att litteraturen bidrar med olika kulturella och historiska perspektiv på individen och samhället, skapas en ökad förståelse för omvärlden och den egna identiteten.

Under planperioden ska likvärdigheten öka så att fler elever får tillgång till skolbibliotek som arbetar läsfrämjande, utifrån såväl läroplan som för elevers fria läsning. Samverkan mellan skolbibliotekarie och lärare ska utvecklas, där skolbibliotekarien bidrar utifrån sin specifika kompetens till att stärka elevers läs- och kommunikationsförmåga. Under planperioden ska fler skolbibliotek bedriva en verksamhet som främjar läsning och språkutveckling, där alla elevens språk är viktiga. Det ska finnas fler skolbibliotek som gör läsningen tillgänglig genom att litteratur och andra medier erbjuds på flera språk, på olika språkliga nivåer och i olika format. Särskilt fokus ägnas åt de prioriterade målgrupperna.

Under perioden 2024–2028 ska skolbiblioteken bygga broar till läsning och litteratur genom följande insatser

GRUNDSKOLA

Insats 2:4	Stärka det läsfrämjande och språkutvecklande arbetet på skolorna, genom att arbeta för bemannade skolbibliotek och fler fackutbildade skolbibliotekarier.
Förväntat resultat	Fler elever får möjlighet till ökat läsintresse och stärkt läsförmåga. Läsfrämjande samarbeten inom skolan och i staden ökar för elevernas bästa.
Ansvar	Grundskolenämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för grundskolenämnden. En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.

GYMNASIESKOLA

Insats 2:5	Stärka gymnasiebibliotekens läsfrämjande uppdrag genom samordning, uppföljning och utvärdering.
Förväntat resultat	Elevernas läsupplevelser och språkutveckling ökar. Elevernas intresse för läsning ökar. Samverkan mellan bibliotekarier och lärare stärks för elevernas måluppfyllelse.

	Ökad andel elever med läsnedsättning blir medvetna om och får tillgång till de läshjälpmiddel som skolbiblioteken tillhandahåller.
Ansvar	Utbildningsnämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för utbildningsnämnden En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.

Inriktningsområde 3: Biblioteket bygger broar för bildning och lärande.

För individens utveckling och det demokratiska samtalet.

Folkbibliotekens utmaningar

Det demokratiska torget

Ett folkbibliotek kan ses som ett offentligt rum där medborgarna delar en mediasamling och tar del av kulturella aktiviteter. Men bibliotekens uppdrag är enligt lagstiftarna ännu viktigare för samhällsbygget. Biblioteket ska verka för det demokratiska samhällets utveckling, genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. I en omvärld där demokratin ifrågasätts, polarisering och faktaresistens ökar är folkbiblioteket en plats med fri tillgång till information för individens kunskapsutveckling. Bibliotekens unika öppna platser för medborgerliga samtal kan genom aktiviteter och media bidra till fördjupad kunskap och förståelse för andra människors tankar, åsikter och kulturella identitet.

Under planperioden ska folkbiblioteken utforska hur verksamheterna ytterligare kan utvecklas till att vara trygga rum för samtal om frågor där en mångfald av röster kan höras. Genom att biblioteket arbetar som ett demokratiskt torg, där aktuell forskning och omvärldsbevakning bygger broar mellan olika åsikter och idéer, stärks stadens demokratiarbete. Grundläggande för samtalen är att uppmärksamma och motverka diskriminering samt utmana normer och synliggöra utsatta gruppers situation.

Faktaresistens och källkritik

Medie- och informationsutbudet är mer komplext än någonsin. Möjligheten att ta del av och sprida desinformation har ökat genom sociala medier. För en levande och stark demokrati krävs medborgare som kan analysera och värdera information för att skapa sina åsikter. För att kunna delta i demokratins processer i samhället krävs digital kompetens. Som en del av uppdraget att bidra till fri åsiktsbildning ska biblioteken arbeta med Medie- och informationskunnighet (MIK). Genom att öka individens möjligheter att hitta, värdera och bedöma information ökas förutsättningar för delaktighet i samhället och värnas den fria åsiktsbildningen.

Biblioteken ska enligt bibliotekslagen främja intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning. För studerande i alla åldrar fungerar folkbiblioteken som

studierum och mötesplatser. Bibliotekets resurser i form av medier och digitala tjänster är centrala för invånarnas möjlighet att utveckla sitt lärande genom hela livet. Under planperioden ska folkbiblioteken utarbeta strategier för att främja lärande i alla åldrar.

Under perioden 2024-2028 ska folkbiblioteken bygga broar för bildning och lärande genom följande insatser:

Insats 3:1	Stärka medarbetare och chefer med strategier och metoder kring öppna samtal och yttrandefrihet på biblioteken.
Förväntat resultat	Folkbiblioteket utvecklas mot att vara demokratiska torg där en mångfald av röster och idéer får plats och där intresset för bildning ökar.
Ansvar	Kulturnämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för kulturnämnden. En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.

Insats 3:2	Stärka individen genom metoder som främjar det livslånga lärandet
Förväntat resultat	Invånarna kan ta del av aktiviteter som bidrar till ökad medie- och informationskunnighet (MIK) och lärande. Medarbetare arbetar med metoder och insatser som möjliggör biblioteksanvändarnas lärande.
Ansvar	Kulturnämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för kulturnämnden. En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.

Skolbibliotekens utmaningar

Elevens språkliga förmåga lägger grunden till att kunna söka, hitta, värdera och förstå information för att aktivt kunna delta i det demokratiska samhället. När sökmotorers algoritmer styr och artificiell intelligens ökar riskerar elevers information och kunskap om omvärlden att bli begränsad, vilket ställer allt högre krav på elevens förmåga att söka, hitta och värdera information. Eleverna kan genom skolbiblioteket få en ökad förståelse för hur olika databaser och sökmotorer fungerar och en större medvetenhet om sin roll som konsument och producent i det demokratiska samtalet. Genom ett skolbibliotek som tillhandahåller både relevant facklitteratur, databaser och andra digitala system, samt pedagogisk vägledning, lär sig eleverna ett vetenskapligt och källkritiskt förhållningssätt. Med bemannade skolbibliotek, där bibliotekariekompetensen tas tillvara på skolan,

skapas förutsättningar för en verksamhet som integrerat i undervisningen stärker elevers språkliga förmåga, digitala kompetens och medie- och informationskunnighet (MIK). Skolbibliotekarien spelar roll i elevers lärande genom litteratur- och informationsförmedling och handledning i informationssökning, källkritik, upphovsrätt och nät-etik. Genom utvecklad samverkan mellan olika biblioteksformer stärks elevernas lärande och övergången mellan skolformerna blir tydligare.

Under planperioden ska likvärdigheten öka så att fler skolbibliotek bli en självklar del i skolans demokrati- och värdegrundsarbete. Fler skolbibliotek ska vara en aktiv del i att stärka elevers medie- och informationskunnighet. Skolbibliotekarien och lärare planerar, genomför och utvärderar tillsammans undervisning för att stärka elevers lärande och kunskapsutveckling.

Under perioden 2024–2028 ska skolbiblioteken bygga broar för bildning och lärande genom följande insatser:

GRUNDSKOLA

Insats 3:3	Stärka skolors demokrati- och värdegrundsarbete, genom att arbeta för bemannade skolbibliotek och fler fackutbildade skolbibliotekarien.
Förväntat resultat	Fler elever har möjlighet att få en större medie- och informationskunnighet. Skolbibliotekets roll i skolornas demokrati- och värdegrundsarbete har haft möjlighet att utvecklas för att stärka elevers lärande.
Ansvar	Grundskolenämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för grundskolenämnden. En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.

GYMNASIESKOLA

Insats 3:4	Gymnasiebiblioteken ska utveckla sitt arbete i medie- och informationskunnighet (MIK) på fler skolor och program.
Förväntat resultat	Främja ett vetenskapligt förhållningssätt, stärka skolornas demokrati och värdegrundsarbete, samt underlätta övergången mellan utbildningsformerna för elevernas ökade måluppfyllelse. Eleverna på samtliga program har möjlighet att få en likvärdig utbildning i MIK och källkritik genom skolbiblioteken. Elever som läser vidare ska ha större möjlighet att använda universitetsbiblioteken efter avslutad skolgång.

Ansvar	Utbildningsnämnden
Uppföljning	Följs upp i ordinarie uppföljningsprocess för utbildningsnämnden. En halvtidsuppföljning genomförs 2026 för att följa implementeringen och en slututvärdering med bedömning av måluppfyllelsen genomförs innan planen löper ut.